

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 24/2012 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakausmekanismin (EVM) perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä toukokuuta 2012 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle Euroopan vakausmekanismin (EVM) perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 34/2012 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- finanssineuvos Pekka Morén ja lainsäädäntöneuvos Seppo Tanninen, valtiovarainministeriö

- pääanalyytikko Sampo Alhonsuo, Finanssi-
valvonta
- osastopäällikkö Tuomas Saarenheimo, Suomen Pankki
- varatoimitusjohtaja Timo Ritakallio, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen
- korkosijoitusjohtaja Wilhelm Backlund, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
- ekonomisti Timo Hirvonen, OP-Pohjola osk
- valtiotieteen tohtori Heikki Koskenkylä
- valtiotieteen tohtori Peter Nyberg.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Ålandsbanken Asset Management Ab
- professori Timo Korkeamäki, Svenska handelshögskolan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kansainvälinen talous- ja rahoituskriisi on viimeisen noin neljän vuoden ajan koetellut kovin euroaluetta. Valuuttaunioni oli valmistautumaton kohtaamaan tämänkaltaisia ongelmia, joita ovat pahentaneet osassa euromaita ilmenneet merkittävät rakenteelliset ongelmat. Hallituk-

sen esityksessä on kuvattu yksityiskohtaisesti kriisin etenemistä ja toimia ongelmien hillitsemiseksi. Tyypillistä toimille on ollut, että ne on jouduttu ottamaan käyttöön nopealla valmistelulla ilman varmuutta tilanteen kohentumisesta. Useissa analyyseissä on todettu, että sinänsä oikeansuuntaiset toimet on puutteellisen ennak-

kovarautumisen vuoksi saatu käyttöön liian myöhään.

Tilanteen korjaamiseksi EU:ssa on valmisteltu ja suurelta osin jo saatettu voimaan kattava lainsäädäntökehys, jolla pyritään jatkossa välttämään kriisin eskaloituminen nyt koetulla tavalla. Sääntelykehukseen sisältyy niin mikro- kuin makrotaloudenkin vakautta turvaavaa sääntelyä¹. Valiokunta katsoo, että Euroopan vakausmekanismi (EVM) on olennainen osa tätä kokonaisuutta. Uusilla toimilla on saatu aikaan kokonaisjärjestelmä, joka antaa valmiudet sekä ennaltaehkäistä kriisien syntyä että tarvittaessa nopeasti reagoida, mikäli ongelmat uhkaavat laajeta. Jos uudet mekanismit toimivat tarkoitetulla tavalla, EVM:n erilaisille instrumenteille ei pitäisi tulevaisuudessa olla laajempaa käyttöä. Ehdottomana edellytyksenä on, että velvoitteiden noudattamista valvotaan tehokkaasti ja mahdollisiin rikkomuksiin puututaan heti niiden ilmeessä.

EVM ei yksinään ratkaise vireillä olevaa kriisiä. Toisaalta rahoitusmarkkinat ovat jo ennakoineet toimissaan sopimuksen voimaantulon ja reagoivat suurella todennäköisyydellä negatiivisesti, jos sopimus ei tulisiikaan voimaan.

Valiokunta pitää perusteltuna, että EVM:llä on käytössään laaja keinovalikoima, joka mahdollistaa reagoinnin erilaisiin poikkeustilanteisiin. Yksittäisten keinojen vaikutusta on kuitenkin harkittava tarkoin tapauskohtaisesti. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on mm. viitattu siihen, että EVM:n etuoikeusasema tekee entistä tärkeämmäksi analysoida tarkoin tukea pyytäneen jäsenmaan velkakestävyyttä. Jos etuoikeutettua rahoitustukea annetaan maalle, jonka velkakestävyys on heikko, tällä toimella voi olla kielteisiä vaikutuksia asianomaisen maan

mahdollisuuksiin saada yksityistä rahoitusta, kun rahoittajien pelkona on, että luottoriski kohdentuu yhä pienemmän yksityisistä velkojista koostuvan joukon maksettavaksi. Markkinat saattavat reagoida negatiivisesti myös tilanteessa, jossa jäsenmaa pyytää ennakollista tukea. Tämänkaltaisen viesti jäsenmaan ongelmista voi nostaa sen tarvitseman rahoituksen hintaa.

Sopimus sisältää lähtökohdat, joiden mukaisesti oletuksena on, että IMF² osallistuu kriisinhallintaan, annettava tuki on vastikkeellista, yksityiset velkojat osallistuvat taakanjakoon ja EVM:llä on etuoikeutettu asema velkojana heti IMF:n saatavien jälkeen. Kaikki nämä ovat seikkoja, joita talousvaliokunta pitää keskeisinä tehtäessä jatkossa mahdollisia päätöksiä EVM:n instrumenttien käytöstä. On tärkeää, että edellä mainitut, osin vain sopimuksen johdanto-osaan kirjatut periaatteet toteutuvat myös käytännössä. Edellä mainittujen ohella on keskeistä, että rahoitustukea saavalle maalle tehdään kattava velkakestävyysanalyysi ja sopeutusohjelma normaalitilanteeseen palaamiseksi.

Edellä olevaan viitaten talousvaliokunta pitää EVM-sopimuksen hyväksymistä perusteltuna. Nykyiseen väliaikaiseen ERVV/ERVM³-järjestelyyn verrattuna uusi pysyvä rahoituslaitos luo ennakoitavuutta eurojärjestelmän kriisinhallintamekanismeihin ja laajentaa käytettävissä olevaa keinovalikoimaa. Pääsääntönä oleva yksimielisyysvaatimus jättää tapauskohtaisen päätöksentekovallan edelleen euromaille.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

¹ Mm. vakaus- ja kasvusopimus, ns. six-pack ja two-pack, budjettikuria koskeva sopimus, useat rahoitusmarkkinoiden toimintaa ja valvontaa koskevat säädökset

² Kansainvälinen valuuttarahasto; International Monetary Fund IMF

³ ERVV; Euroopan rahoitusvakausväline ja ERVM; Euroopan rahoitusvakausmekanismi

Helsingissä 29 päivänä toukokuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Jukka Kärnä /sd
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok	Eero Lehti /kok (osittain)
jäs.	Lars Erik Gästgivers /r	Päivi Lipponen /sd
	Teuvo Hakkarainen /ps	Jari Myllykoski /vas
	James Hirvisaari /ps	Sirpa Paatero /sd
	Harri Jaskari /kok	Arto Pirttilahti /kesk
	Johanna Karimäki /vihr	Juha Sipilä /kesk
	Pia Kauma /kok	Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Perussuomalaiset ovat alusta lähtien vastustaneet ylivelkaantuneiden euromaiden suoraa ja katteetonta tukemista. Tukipaketit ovat Suomen kannalta epäoikeudenmukaisia ja vaarallisen kalliita. Suomi ei ole aiheuttanut tätä kriisiä. On epäoikeudenmukaista asettaa suomalainen veronmaksaja tämän kriisin maksumieheksi.

Koska EVM:n perimmäinen tarkoitus on euroalueen vakauttaminen ja nykyisen eurokriisin ratkaiseminen, on perusteltua tarkastella, mitä olemme vakauttamassa, miten Euroopan kriisipolitiikka on onnistunut ja onko EVM kriisin ratkaisemiseksi oikea ja riittävä mekanismi.

Euron hyödyt Suomelle

Koska olemme riskeeraamassa miljardeja euroja euron vakauttamiseksi, on vain kohtuullista tarkastella, mitä hyötyä eurojäsenyydestä on Suomen taloudelle ollut. Euroa markkinoitiin Suomessa ennen kaikkea sen taloudellisilla hyödyillä. Kun tarkastelee talouden tilastoja sekä viime aikoina tehtyjä eri tahojen arvioita asiasta, on vaikea nähdä euron taloudellisia hyötyjä.

Palkansaajien tutkimuslaitoksen ekonomisti Jukka Pirttilä on laskenut, että euromaiden kasvu on ollut hitaampaa kuin mitä se olisi ollut ilman euroa⁴. Verrokkimaat Iso-Britannia, Ruotsi, Sveitsi ja Tanska ovat kehittyneet paremmin useilla mittareilla, vaikka Iso-Britannia kärsi suuren finanssikriisin pankkisektorillaan. Ero selittyy ensisijaisesti itsenäisellä rahapolitiikalla, joka on vaikeissa talousoloissa ollut maille eduksi.

Taloustieteen professori Pertti Haaparanta on todennut, että näytön paikka on niillä, jotka väittävät EMU-jäsenyyden hyödyttäneen suomalais-

ten enemmistöä⁵. Hän viittaa mm. David Cookin tuoreeseen tutkimukseen⁶, jonka mukaan euron siirtyminen on johtanut palkkojen tulo-osuuden laskuun etenkin Suomen kaltaisissa maissa. Tämä tarkoittaa sitä, että euron vaikutuksesta aiempaa suurempi osuus bruttoarvonlisäyksestä on kanavoitunut suuria pääomia ansaitseville henkilöille. Eurojäsenyyden suurimpia menettäjiä ovat olleet palkansaajat, ts. kansalaisten enemmistö.

Makrotaloudellisen konsulttitoimisto GnSeconomicsin analyysin mukaan Suomen vienti olisi nyt noin 15 % korkeammalla tasolla, jos Suomella olisi edelleen oma valuutta. GnSeconomicsin analyysi perustuu tilastolliseen simulaatiomalliin, jonka tuloksena muun muassa Suomen omalle valuutalle ja viennin kehitykselle on saatu teoreettiset arvot. Tuloksen selittää se, että aivan kuten Ruotsin kruunu myös Suomen markka olisi devalvoitunut voimakkaasti vuoden 2008 finanssikriisin jälkimainingeissa ja näin parantanut vientisektorimme kilpailukykyä⁷.

Euroon liittymisen keskeisinä perusteina käytettiin myös sen tuomia investointeja sekä sisämarkkinoiden integraation tuomia hyötyjä viennillemme. Suomen investointiaste on kuitenkin euroaikana ollut alhaisempi kuin ennen 1990-luvun lamaa, ja Suomi on euroaikana hävinnyt suorien investointien määrässä selvästi euron ulkopuolelle jääneelle Ruotsille. Suomen viennistä taas on mennyt koko 2000-luvun käytännössä sama määrä (n. 30 %) euroalueelle, ja vastaavas-

⁴ <http://www.labour.fi/ptblogikommentit.asp?Aihe-ID=79>

⁵ <http://blog.hse-econ.fi/?p=4274>

⁶ Cook, David. "Markups and Euro". Review of Economics and Statistics, vol. 93. No. 4, 2011. 1440—1452

⁷ GnSeconomics (2012). "SUOMI JA EMU: Euron hyödyt, kustannukset ja tie eteenpäin". GnSeconomicsin erikoisraportti 2012

ti vaihtotaseemme on laskenut vuoden 2002 yli 12 miljardin euron ylijäämästä viime vuoden yli miljardin alijäämään.

Eurosta on toki ollut myös taloudellista hyötyä. Euron käyttöönoton on arvioitu vaikuttaneen Euroopan arvopaperimarkkinoiden voimakkaaseen kasvuun vuodesta 1999 lähtien. Luottomarkkinoiden laajentumisen ansiosta suomalaisten yrityslainojen korkoero Saksan yrityslainoihin on laskenut voimakkaasti euroaikana, mikä on parantanut yritysten investointikykyä. Tästä euron hyödystä ovat tosin päässeet nauttimaan myös euroalueen ulkopuoliset valtiot, sillä euroaikana myös norjalaisten, ruotsalaisten ja tanskalaisten yrityslainojen korkoero Saksan yrityslainoihin on laskenut vastaavalla tavalla⁸.

Vaikka euron teoreettisia hyötyjä ja haittoja on kohtuullisen vaikea mittavasti todistaa, edellä olevan perusteella voidaan kuitenkin perustellusti väittää, että Suomen eurojäsenyydestä ei ole ollut ainakaan merkittävää taloudellista hyötyä, pikemminkin päinvastoin. Tämä tuskin on kenellekään yllätys, sillä kuten Sixten Korkman on raportissaan⁹ todennut, EMU-jäsenyys oli Suomelle ennen kaikkea poliittinen valinta.

Kriisin syyt ja Euroopan kriisipolitiikan onnistuminen

EU:n virallisen linjan mukaan nykyisen kriisin keskeisin syy on euromaiden julkisten sektoreiden liiallinen velkaantuminen, joten myös kriisin hoito on keskittynyt pääasiassa euromaiden julkisen sektorin velkaantumisen hillitsemiseen. Vaikka osassa kriisimaista on ilmiselvästi harjoitettu kestäväntöntä finanssipolitiikkaa, kun tutkii talouden tilastoja, on vaikea nähdä, miten juuri julkisen sektorin velkaantuminen olisi kriisin keskeisin syy.

Taulukossa 1 on listattu euromaiden julkisen sektorin velka suhteessa BKT:hen vuosina 1999–2011. Siitä näkee suoraan, että vuodesta 1999 vuoteen 2007 kriisimaista (Kreikka, Es-

panja, Portugali, Italia ja Irlanti) ainoastaan Portugalin julkisen sektorin velka suhteessa BKT:hen oli kasvanut merkittävästi. Irlannin ja Espanjan julkisen sektorin velkataakat suhteessa BKT:hen olivat taas melkein puolittuneet ja olivat vuonna 2007 erittäin matalalla tasolla.

Taulukko 1.

Maa	Julkisen sektorin velka suhteessa BKT:seen%		
	1999	2007	2011
Irlanti	48	25	105
Espanja	62	36	69
Kreikka	103	105	161
Portugali	49	68	107
Italia	113	103	120
Alankomaat	61	45	66
Ranska	59	64	86
Belgia	114	84	99
Suomi	46	35	49
Itävalta	67	60	72
Saksa	61	65	83

Lähde: IMF WEO Database April 2012

Taulukossa 2 taas on listattu euromaiden kumulatiiviset BKT:hen suhteutetut vaihtotaseen tasapainot sekä yksikkötyökustannusten ja kulluttajahintojen muutokset. Taulukosta näkee suoraan, että kaikkien kriisimaiden vaihtotaseet ovat olleet voimakkaasti alijäämäiset ja lisäksi sekä inflaation että yksikkötyökustannusten kasvu voimakasta. Taulukon 2 perusteella eurokriisin keskeinen syy näyttäisikin olevan euromaiden välinen asymmetria muun muassa palkkatason ja työn tuottavuuden kehityksessä, mikä on johtanut kriisimaiden kilpailukykyyn menettämiseen. Ennen euroa kansallisten valuuttojen arvonmuutokset ehkäisivät tehokkaasti kilpailukykyjen eriytymisen. Arviot kriisimaiden tämänhetkisestä kilpailukykykuilusta tai devalvaatio-tarpeesta liikkuvat 15 ja 30 prosentin välillä¹⁰.

⁸ Korkeamäki, Timo (2012). "The Corporate Benefits of the Euro". Fiia Briefing Paper 103. April 2012

⁹ Korkman, Sixten (2009). "Suomi, Ruotsi ja EMU". Suhdanne 2009:1. ETLA

¹⁰ De Grauwe, Paul (2011). "The Governance of a Fragile Eurozone". Center for European Policy Studies, CEPS Working Document No. 346

Kriisimaiden julkisen sektorin velkaantuminen vaikuttaisi ennemminkin olevan heikon kilpailu-

kyvyn oire, joka jatkuu, kunnes kilpailukyky on palautettu.

Taulukko 2.

Maa	Yksikkötyökustannusten muutos % 1999–2007	Kuluttajahintaindeksin muutos % 1999–2007	Kumulatiivinen vaihtotase % BKT:stä 1999–2012
Irlanti	35,9	31,6	-19,1
Espanja	28,3	29	-75,5
Kreikka	24,1	30,1	-123,2
Portugali	21,5	27	-132,2
Italia	20,7	20,7	-24,4
Alankomaat	19,1	21,4	79,6
Ranska	15,9	16,6	-3,4
Belgia	13,4	18	32,5
Suomi	9,1	13,4	66
Itävalta	4,5	16,2	28,1
Saksa	-1,7	14,3	52

Lähteet: Yksikkötyökustannukset ja kuluttajahinnat EU:n komission AMECO tietokanta; vaihtotase ja BKT IMF WEO Database.

Tämä kehitys alkoi jo 1990-luvun puolivälissä, kun euromaiden korkotasojen konvergoituminen johti monessa euromaassa reaalikoron, eli inflaation ja korkotason erotuksen, voimakkaaseen laskuun. Erityisen voimakasta tämä reaalikoron lasku oli kriisimaissa, joissa reaalikorot olivat 2000-luvun alussa — Italiaa lukuun ottamatta — useana vuonna jopa negatiiviset. Negatiivinen reaalikorko kannusti luonnollisesti velanottoon, joka taas ylikuumensi usean nykyisen kriisimaan talouden ja joka on edesauttanut massiivisten asuntokuplien syntymiseen Espanjassa ja Irlannissa. Lähinnä Saksan ja Ranskan talouskehitystä seuraava EKP:n rahapolitiikka on siis nykyisten kriisimaiden kannalta ollut selvästi liian löysää. Tämä on tietysti euron kaltaisen valuutta-alueen, jossa on talouden rakenteiltaan ja sykleiltään hyvin erilaisia valtioita, sisäänrakennettu ongelma, joka on lähes mahdoton korjata muuten kuin talouden rakenteita samankaltaistamalla.

Kriisimaiden kilpailukykyongelmat on toki havaittu myös Troikassa, ja niiden kilpailukykyä onkin yritetty parantaa niin sanotulla sisäisellä devalvaatiolla, joka on käytännössä tarkoittanut

palkkatason alentamista ja talouden joustavuutta parantavia rakenteellisia uudistuksia. IMF:n arvion mukaan kilpailukykyyn palauttaminen sisäisen devalvaation kautta on pitkä ja tuskinainen prosessi, jossa on onnistuttu hyvin harvoin. Lisäksi Irlantia lukuun ottamatta yksikään kriisimaa ei täytä oikeastaan yhtään niistä kriteereistä, joita IMF:n mukaan onnistunut sisäinen devalvaatio on historiallisesti vaatinut. Erityisen haasteelliseksi kriisimaiden tilanteen tekee se, että sisäinen devalvaatio heikentää lyhyellä aikavälillä talouskasvua ja vaikeuttaa näin olennaisesti niiden tavoitetta saada samaan aikaan myös julkisen sektorin velkaantuminen kuriin¹¹. Paljon huomiota saaneet rakenteelliset uudistukset taas vaikuttavat aikaisempien kokemusten perusteella maan kilpailukykyyn positiivisesti vasta vuosien kuluttua. (Esimerkiksi Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen 1980-luvun alun rakenteellisten uudistusten on arvioitu kiihdyttäneen talouskasvua vasta 1980-luvun lopul-

¹¹ IMF (2012). IMF Country Report Greece No. 12/57 May 2012

la. Samoin Saksan 2000-luvun alun uudistusten vaikutukset ovat näkyneet talouskasvussa vasta viime vuosina.) Näin ei olekaan kovin yllättävää, että kriisimaat eivät Irlantia lukuun ottamatta ole kyenneet kilpailukykyään viime vuosina parantamaan (Taulukko 3). Sisäinen devalvaatio ei ole onnistunut. IMF on myös varoittanut, että Argentiinan vuosien 1998–2002 tapahtumat osoittavat, että pahimmassa tapauksessa sisäinen devalvaatio voi ajaa maan niin sanottuun deflaatioloukkuun, josta on mahdotonta päästä ulos ilman velkojen maksun laiminlyömistä ja valuutan devalvaatiota. On ilmeistä, että kriisimaista ainakin Kreikan talous joko on jo deflaatioloukussa tai on ainakin hyvin lähellä sitä. Nykypolitiikan jatkuessa on vain ajan kysymys, milloin muut kriisimaat ovat samassa tilassa.

Taulukko 3.

Maa	Yksikkötyökustannusten muutos % 2007-2011
Irlanti	-6,3
Espanja	1,6
Kreikka	9,5
Portugali	4,3
Italia	10,1

Lähde: EU:n komission AMECO tietokanta

EVM:n ensisijainen tarkoitus on korvata ERVV instituutiona, joka antaa lainoitusta euroalueen valtioille, jotka eivät sitä kohtuullisella hinnalla markkinoilta saa. Tavoitteena on näin antaa ohjelmamaille aikaa tervehtyttää taloutensa mahdollisimman vähäisin haittavaikutuksin. Tavoitteena on myös ohjelmamaan palaaminen velkamarkkinoille mahdollisimman pian. EVM:n laajempänä tarkoituksena on varmistaa euroalueen vakaus ja estää kriisin tarttuminen muihin euroalueen maihin. Nykyisillä kriisimailla on julkisen sektorin velkaa noin 3 300 miljardia euroa, joten EVM:n resurssit eivät riitä niiden pelastamiseen. Markkinat voidaan vaikuttaa vain, jos vakautusoperaation takana on uskottava toimija, jollainen EVM ei ole.

Troikan ensisijainen työkaluohjelma maiden palauttamisessa velkamarkkinoille on ollut ohjelmamaiden julkisen sektorin velkaantumisen kuriin saattaminen rajuilla leikkauksilla ja veronkorotuksilla. Alun perin EU:ssa uskottiin laajasti, Alesinan ja Perottin (1995) ja Alesinan ja Ardagnan (2010) tutkimuksiin vedoten, että nämä budjettileikkaukset olisivat jopa lyhyenkin tähtäimen talouskasvua parantavia. Sittemmin kun uudemmat tutkimukset¹² ja käytännön kokemukset paljastivat ns. expansionaryausterity-teorian vähintäänkin kyseenalaiseksi, puheet ovat siirtyneet kasvun aikaansaamiseen budjettileikkausten ja täsmäelvytyksen yhdistelmällä. Myötäsyklistä leikkauspolitiikkaa ei ole kuitenkaan lopetettu, vaan pikemminkin päinvastoin ohjelmamailta on vaadittu entistä kireämpää finanssipolitiikkaa. Miten tämä talouspolitiikka on sitten onnistunut? Kuten taulukosta 4 voidaan havaita, vaikka kriisimaiden alijäämät ovatkin laskeneet huippulukemista, ne ovat edelleen kestäättömällä tasolla. Huomionarvoista on, että Portugalin alijäämä ilman eläkerahastoihin liittynyttä kirjanpilottempua olisi vuonna 2011 ollut noin 7,5 % ja että Espanjan vuoden 2011 alijäämälukua on paikallishallinnon kirjanpidon tarkistuksen yhteydessä tarkastettu ylöspäin.

Taulukko 4.

	Budjettivaje % BKT:sta		
	2009	2010	2011
Irlanti	-14	-31,2	-13,1
Espanja	-11,2	-9,3	-8,5
Keikka	-15,6	-10,3	-9,1
Portugali	-10,2	-9,8	-4,2
Italia	-5,4	-4,6	-3,9

Lähde: Eurostat

¹² Esim. Perotti, Robert (2011). "The "Austerity myth": Gain Without Pain?". BIS Working Papers No. 362 ja International Monetary Fund (2010). "Will it hurt? Macroeconomic effects of fiscal consolidations". Chapter 3 of The World Economic Outlook, October

Taulukosta 5 on taas nähtävissä, että myötä-
syklisen finanssipolitiikan takia kriisimaiden ta-

loudet ovat taantuneet ja työttömyys noussut
paikoin historiallisen korkeisiin lukemiin.

Taulukko 5.

	Työttömyysaste			Reaalisen BKT:n kasvu %		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Irlanti	13,6	14,5	14,5	-0,4	0,7	0,6
Espanja	20,1	21,6	24,5	-0,1	0,7	-1,6
Keikka	12,5	17,6	21,2	-3,5	-6,9	-5,3
Portugali	10,8	12,8	15,4	1,4	-1,6	-3,2
Italia	8,4	8,4	9,4	1,8	0,5	-1,7

Lähde: OECD

Kun tarkastelee aikaisempia tapauksia, joissa on onnistuttu saamaan julkisen sektorin velkaantuminen kuriin, ei ole mikään yllätys, että kriisimaat eivät ole nykyisessä taloustilanteessa tässä onnistuneet. Historiallisesti julkisen sektorin velkaantuminen on käytännössä aina saatu kuriin valuutan devalvaation tai rahapolitiikan keventämisen aikaansaaman talouskasvun kautta. Hyvänä esimerkkinä tästä on Suomen nousu 1990-luvun lamasta¹³. Kriisimailla ei ole kumpaakaan keinoa käytettävänä, sillä EKP:n rahapolitiikka on jo hyvin kevyttä eikä valuutan devalvaatio tietysti ole euromaille mahdollista. Itse asiassa IMF:n simulaatioiden mukaan euroalueen nykytilanteessa, jossa keskuspankki ei juuri voi korkoja enää laskea ja jossa useat maat samaan aikaan kiristävät finanssipolitiikkaa, budjettileikkaukset ja veronkorotukset voivat heikentää talouskasvua niin paljon, että julkisen sektorin velkaongelmat pahentuvat entisestään¹⁴. Alustavat empiiriset tulokset näyttäisivät tukevan IMF:n simulaatioita, sillä euroalueen kriisimaiden kohdalla julkisen sektorin velka suhteessa BKT:hen näyttäisi kasvavan sitä

voimakkaammin mitä kireämpää finanssipolitiikkaa harjoitetaan¹⁵.

Euroopan kriisipolitiikan voidaankin perustellusti todeta olevan epäonnistunut, sillä kriisimaat eivät ole kyenneet juurikaan parantamaan kilpailukykyään eikä niiden julkisen sektorin velkaantumista ole saatu aisoihin. Epäonnistumisen syitä voi hyvin pohtia 4.11.2011 julkaisusta IMF:n raportista, jossa listataan Islannin sopeutusohjelman onnistumisen keskeisiä syitä:

- pankkien tappiota ei maksettu veronmaksajilla
- finanssipolitiikkaa ei kiristetty ensimmäisenä "ohjelmavuonna"
- hyvinvointiyhteiskuntaa ei lähdetty ajamaan alas, vaan se säilytettiin ja sitä paikoin jopa vahvistettiin
- pääoman liikkuvuutta rajoitettiin.

Pääomaliikkeiden rajoitusta lukuun ottamatta kaikki yllämainitut keinot olisivat olleet toteutettavissa myös euroalueella, mutta täällä on valittu päinvastainen linja. Troikan kriisipolitiikka on unohtanut täysin kriisin inhimillisen puolen, ja tyytymättömyys valittuun politiikkaan on Euroopassa purkautunut levottomuuksina ja vallassa olevien vaalitappiona.

¹³ Perotti, Robert (2011). "The "Austerity myth": Gain Without Pain?". BIS Working Papers No. 362

¹⁴ Guajardo, Jaime, Leigh, Daniel and Pescatori, Andrea (2011). "Expansionary Austerity: New International Evidence". IMF Working Paper 11/158

¹⁵ Wyplosz, Charles (2012). "The impossible hope of an end to austerity". VoxEu.org, 14 May

Mitä euron pelastaminen vaatii?

Euron ongelmat liittyvät keskeisesti siihen, että se on kaukana talousteorian määrittelemästä optimaalisesta valuutta-alueesta. Taloustieteessä on perinteisesti valuutta-alueen optimaalisuuden määrittelemisessä käytetty seuraavaa neljää kriteeriä¹⁶:

1) työvoiman liikkuvuus tulee olla valuutta-alueella sujuvaa, niin että esimerkiksi byrokraatia tai kieli- ja kulttuurierot maiden välillä eivät rajoita työvoiman liikkuvuutta

2) valuutta-alueen valtioiden tulee käydä aktiivisesti kauppaa keskenään

3) suhdannesykliä tulee olla valuutta-alueen valtioilla samankaltaiset

4) valuutta-alueella tulee olla yhteinen riskienjakomekanismi eli käytännössä instituutio, joka tasaa tuloja eri valtioiden välillä.

Valuutta-alue on sitä optimaalisempi, mitä useamman kriteerin se täyttää. Nykyinen euroalue ei täysin täytä yhtäkään edellistä kriteeriä. Hyvän kuvan siitä, miten kaukana optimaalisesta valuutta-alueesta olemme, saa suurpankki JP Morganin analyysistä¹⁷, jossa yli 100 World Economic Forumin keräämää taloudellista, sosiaalista ja poliittista muuttujaa analysoimalla tultiin siihen johtopäätökseen, että jopa 13:n M-kirjaimella alkavan maan¹⁸ hypoteettinen valuutta-alue olisi euroa optimaalisempi. Euroa epäoptimaalisempaa valuutta-aluetta on siis lähes mahdoton edes tahtoessaan rakentaa. Niinpä euroalueen nykyiset ongelmat eivät ole optimaalista valuutta-alue teoriaa tuntevalle mikään yllätys.

Useat arvostetut angloamerikkalaiset ekonomistit pitivät euron perustamista ilman yhteistä

riskienjakomekanismia suurena virheenä¹⁹. Viime aikoina samaan kuoroon on liittynyt myös useita arvostettuja eurooppalaisia ekonomisteja²⁰. Myös monet euromaiden ulkopuoliset poliitikot ovat kehottaneet euroaluetta muodostamaan fiskaaliunionin tai luopumaan eurosta. Esimerkiksi Ison-Britannian pääministeri David Cameron totesi 17.5.2012 pitämässään puheessa seuraavasti: "Either Europe has committed stable, successful Eurozone with an effective firewall, well-capitalised and regulated banks, a system of fiscal burden sharing and supportive monetary policy across the Eurozone or we are in uncharted territory which carries huge risks for everyone"²¹. Heidän mukaansa euroalueen ongelma on ennen kaikkea se, että sen institutionaalinen rakenne ei yksinkertaisesti ole riittävä tasoittamaan alueen asymmetrisiä shokkeja. Valuutta-alueen koossa pysyminen vaatisi yhden suuren keskitetyn budjetin, josta jaettaisiin tulonsiirtoja heikomman suhdannesyklin alueelle. Käytännössä tämä tarkoittaa EKP:n tapaista keskitettyä finanssipolitiikkaa koordinoivaa elintä, Euroopan valtiovarainministeriötä. Tällöin esimerkiksi nykyiset kriisimaat voisivat keskittyä pääasiaan eli kilpailukykyä palauttamiseen eikä niillä olisi tarvetta taantumassa kiristää myötäsyklisesti budjettiaan valtiontaloutensa tervehdyttämiseksi, vaan päinvastoin ne saisivat yhteisestä budjetista tulonsiirtoja taantumien vaikutusten lieventämiseksi. Tällöin ei myöskään olisi tarvetta leikata rajusti sosiaaliturvaa, jolloin kansa ei vastustaisi yhtä voimakkaasti kilpailukykyä palauttamisen vaatimia rakenteellisia uudistuksia. EKP ei myöskään — niin sanotun moraalikato-ongelman takia — voi nykyään toimia kuten modernit länsimaiset keskuspankit yleisesti valtionvelkakirjamarkkinoiden takaajana (lender of last resort). Tämäkin ongelma poistuisi, jos euroalueella olisi yksi yhteinen budjetti ja yksi valtionvelkakirjoja liikkeelle laskeva

¹⁶ Mundell, Robert & Fleming, Marcus (1961). "A theory of optimal currency areas". *American Economic Review*, 51(4): 657—665; Frankel, Jeffrey & Andrew, Rose (1998). "The endogeneity of the optimum currency area criteria". *Economic Journal*, 108(449): 1009—1025

¹⁷ JP Morgan (2012). "Eye on the Market" May 2, 2012

¹⁸ Makedonia, Madagaskar, Malawi, Malesia, Malta, Mauritania, Mauritius, Meksiko, Moldova, Mongolia, Montenegro ja Mosambik

¹⁹ Esim. talouden nobelistit Krugman ja Friedman

²⁰ Esim. Paul De Grauwe ja Charles Wyplosz

²¹ <http://www.ft.com/cms/s/0/2479afa0-9f67-11e1-a255-00144feabdc0.html#axzz1vstjipB1>

taho. Tämä ei tietysti ole mikään uusi havainto, vaan keskitetyn budjetti-instituution tarve on mainittu esimerkiksi Delorsin komitean loppuraportissa, josta koko europrojekti lähti liikkeelle. Institutionaalisen rakenteen heikkouden vaikutukset ovat hyvin havaittavissa, kun vertailee euroaluetta ja Japania. Japanilla on julkisen sektorin velkaa yli 230 % BKT:sta, voimakkaasti ikääntyvä väestö ja heikot talouden kasvuodotukset, mutta tästä huolimatta Japanin 10-vuotisen valtionvelan korko on alle 1 %.

Euron koossa pysyminen siis vaatii fiskaaliunionia eurobondeineen, joka taas vaatisi legitimitetin takia liittovaltion. Kukaan ei voi etukäteen tietää, mitä täysinäinen liittovaltio Suomelle maksaisi, mutta suuntaa antavana lukuna voi pitää sitä, että Saksan yhdistymisen on arvioitu maksaneen 20 vuoden aikana sille noin 1 300 miljardia euroa eli yli puolet vuoden 2011 BKT:sta²². Tämän kun suhteuttaa Suomeen, saadaan liittovaltion hinnaksi noin 5,25 miljardia euroa vuodessa. Tätäkin voi pitää eräänlaisena miniminä, sillä yhdistynyt Saksa muodosti huomattavasti optimaalisemman valuutta-alueen kuin euro. Lisäksi Suomen vastattavaksi tulisi todennäköisesti ainakin osa muiden euromaiden julkisen sektorin velkataakasta. Jos oletamme täyden yhteisvastuun tilanteen, Suomen kannettavaksi tulisi euroalueen keskimääräinen julkisen sektorin velkataakka, joka on noin 90 % BKT:stä. Tämä tarkoittaisi Suomen julkisen velan lähes tuplaantumista eli noin 80 miljardin euron lisätaakkaa. Kun tähän lisää väestön ikääntymisestä johtuvan miljardien kestävyysvajeen, liittovaltioon liittyminen johtaisi Suomen hyvinvointiyhteiskunnan dramaattiseen heikkenemiseen. Liittovaltiokin korjaisi vain yhden euron valuvioista, joten olisi luonnollista olettaa, että euro toimisi Suomen talouden riippakivenä ainakin niin kauan, kunnes muutkin optimaalisen valuutta-alueen kriteerit täytyisivät edes suurin piirtein. Tämä veisi todennäköisesti vuosikymmeniä.

²² <http://www.reuters.com/article/2009/11/07/us-germany-wall-idUSTRE5A613B20091107>

Vaihtoehto nykyiselle politiikalle

Sen lisäksi, että liittovaltio tulisi Suomelle erittäin kalliiksi, myös kansan ylivoimainen enemmistö ei perussuomalaisten tavoin halua liittovaltiota²³, joten on syytä tarkastella vaihtoehtoisia malleja kriisin ratkaisemiseksi. Kun miettään vaihtoehtoja nykyiselle politiikalle, on syytä aloittaa ensimmäisestä potilaasta eli Kreikasta. Vaikka muiden kriisimaiden tilanne ei vielä olekaan yhtä toivoton, kaikki kriisimaat ovat niin sanotusti Kreikan tiellä, sillä Euroopan nykyinen kriisipolitiikka — kuten aiemmin tuli todettua — ei ole edistynyt kriisin ratkaisemisessa. Sama tilanne ja valinnat odottavat myös muita kriisimaita, jos nykyistä linjaa jatketaan.

Kreikan tilanne on katastrofaalinen, teki se mitä tahansa. Tosiasiat olisi ollut syytä myöntää jo kaksi vuotta sitten, ja Kreikan olisi pitänyt järjestää velkansa uudelleen ja erota eurosta. Tämä olisi johtanut Keski-Euroopassa pankkikriisiin, joka olisi todennäköisesti vaatinut näiden maiden valtioita pääomittamaan omia pankkisektoreitaan kymmenillä tai jopa sadoilla miljardeilla euroilla, mikä olisi ollut tietysti poliittisesti erittäin ongelmallista. Lisäksi samalla olisi jouduttu myöntämään federalistien kruununjalokiven eli euron olleen suuri virhe, joten päädyttiin nykyisten pelastuspakettien linjalle. Kreikan kannaltaärkevin vaihtoehto on kuitenkin edelleenkin velkojen järjestely ja ero eurosta, vaikka se olisi ollut helpompaa kaksi vuotta sitten kuin nyt.

Kreikan nykyisen tilanteen kannalta relevantti historiallinen esimerkki on Argentiinan onnistunut velkajärjestely ja devalvaatio. Argentiina yritti epäonnistuneesti saada kilpailukykynsä takaisin sisäisen devalvaation kautta vuoden 1998 puolivälistä alkaneen kolmen ja puolen vuoden taantuman aikana. Vuoden 2001 lopun velkojen maksun lopettamisen ja muutamaa viikkoa myöhemmin tapahtuneen devalvaation jälkeen Argentiinan talous supistui vain yhden neljännek-

²³ EVAn arvo- ja asennetutkimuksen 2012 mukaan 64 % vastanneista piti Euroopan liittovaltiota hyvin tai melko epätoivottavana ja vain 9 % vastanneista piti sitä melko tai hyvin toivottavana.

sen (4,9 prosentin lasku BKT:ssa), jonka jälkeen talous kasvoi seuraavan kuuden vuoden aikana yli 63 %. Argentiinalla meni kolme vuotta saavuttaa taantumaa edeltävä BKT:n taso, kun taas Kreikalla tämän saavuttamisen on virallistenkin ennusteiden mukaan arvioitu vievän yli 10 vuotta. Vastoin yleistä uskomusta Argentiinan talouden nousun takana ei ollut niin sanottu raaka-ainebuuri ja siitä seurannut viennin voimakas kasvu. Nousun taustalla oli ennen kaikkea kotimainen kysyntä ja investoinnit, jotka elpyivät vasta, kun Argentiina hylkäsi sisäisen devalvaation ja myötäsyklisen talouspolitiikan, johon se oli, Kreikan tavoin, sitoutunut. On myös syytä ottaa huomioon, että Kreikan vientisektori suhteessa BKT:hen on lähes kaksi kertaa suurempi kuin mikä oli Argentiinan vientisektori ennen devalvaatiota. Kreikan talous hyötyisi siis devalvaatiosta enemmän kuin vuoden 2001 Argentiina²⁴. Kreikan tilanteen tekee Argentiinaa ongelmallisemmaksi luonnollisesti se, että sen pitää erota eurosta kyetäkseen suorittamaan ulkoisen devalvaation. Uuteen valuuttaan siirtymisen pikavauhtia asettaa luonnollisesti omat haasteensa, mutta monet tahot ovat pitäneet julkisuudessa esitettyjä maailmanloppuskenaarioita vahvasti liioiteltuina. Eurosta erotessaan Kreikassa todennäköisesti tapahtuisi jonkinasteinen "dollarisaatio" eli Kreikan uuden valuutan rinnalla käytettäisiin puolivirallisesti euroa niin kauan kunnes uuden oman valuutan vaatimat toimet on saatu toteutettua. Tätä teoriaa tukee esimerkiksi se, että kreikkalaiset ovat viime kuukausina siirtäneet joukolla säästöjään muihin euromaihin.

Jos tai ehkä pikemminkin kun Kreikka lähtee eurosta, on suuri riski, että koko euroalue hajoaa, sillä markkinat alkaisivat heti epäillä myös muiden kriisimaiden kykyä ja halua pysyä eurossa. Suomen pitäisikin viimeistään tässä tilanteessa valmistautua eroamaan eurosta, sillä taloutemme kannalta kaikkein katastrofaalisinta

olisi jäädä niin sanotusti viimeisenä miehenä uppoavan laivan kannelle. Valmistelut olisi syytä aloittaa heti, sillä valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosaston ylijohtaja Pentti Pikkaraisen arvion mukaan omaan valuuttaan palaaminen hallitusti veisi noin vuoden. Pikkarainen arvioi, että Suomi palaisi tällöin kelluvaan valuuttaan, josta hänen mukaansa Ruotsilla ja monella muulla maalla on erittäin hyviä kokemuksia. Myös Suomen 1990-luvun puolivälin rahapolitiikka perustui kelluvaan markkaan, joka Pikkaraisen mukaan toimi erinomaisesti talouden tasapainottajana. Pikkarainen ei myöskään usko eurosta irtautumisen pitkällä tähtäimellä vaikuttavan Suomen luottoluokitukseen, sillä terve julkinen sektori ja vahva rakennepolitiikka ratkaisivat²⁵.

Yhteenveto

Euron teoreettisia hyötyjä ja haittoja on kohtuullisen vaikea mittavasti todistaa. Voidaan kuitenkin perustellusti väittää, että Suomen eurojäsenyydestä ei ole ollut ainakaan merkittävää taloudellista hyötyä. Pikemminkin päinvastoin. Näin ollen olemme riskeeraamassa miljardeja pelastaaksemme valuutta-alueita, josta meille ei ole mitään taloudellista hyötyä.

Euroopassa kriisin syiden analysoinnissa syy ja seuraus ovat menneet sekaisin. Julkisen sektorin velkaantuminen on heikon kilpailukykyyn oire, joka jatkuu, kunnes kriisimaiden kilpailukyky on palautettu. Euroopan kriisipolitiikan voidaan perustellusti todeta olevan epäonnistunut, sillä euroalueen sisäisiä kilpailukykyeroja ei juurikaan ole kyetty kuromaan umpeen eikä kriisimaiden velkaantumistakaan ole saatu aisoihin. Tämä ei tietysti ole mikään yllätys, sillä historiallisesti sisäisessä devalvaatiossa on onnistunut vain harva valtio, ja kriisimailta nyt vaadittu suuruinen budjetin tasapainottaminen on vaatinut valuutan devalvaation tai rahapolitiikan keventämisen aikaansaaman voimakkaan talouskasvun.

²⁴ Weisbrot, Mark & Montecino, Juan Antonio (2012). "More Pain, No Gain for Greece: Is the Euro Worth the Costs of Pro-Cyclical Fiscal Policy and Internal Devaluation?". CEPR

²⁵ Ilkka 4.12.2011

Euron ongelmat johtuvat ennen kaikkea siitä, että se on hyvin kaukana optimaalisesta valuutta-alueesta. Euron koossa pysyminen vaatii fisikaaliunionin eurobondeineen, joka taas vaatisi legitimiteetin takia liittovaltion. Liittovaltio maksaisi Suomelle todennäköisesti niin paljon, että joutuisimme heikentämään dramaattisesti nykyistä hyvinvointiyhteiskuntaamme. Liittovaltiokin korjaisi vain yhden euron valuvioista. Perussuomalaiset eivät kansan suuren enemmistön tavoin voi näin ollen mitenkään kannattaa liittovaltiota.

Kreikan kannalta järkevin vaihtoehto on edelleen velkojen järjestely ja ero eurosta, vaikka se olisi ollut helpompaa tehdä kaksi vuotta sitten

kuin nyt. Kreikan eron jälkeen on olemassa suuri riski, että koko euroalue hajoaa. Näin ollen Suomen kannattaisi viimeistään tässä tilanteessa valmistautua eroamaan eurosta, sillä taloutemme kannalta kaikkein katastrofaalisinta olisi jäädä viimeisenä miehenä uppoavan laivan kannelle.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että valtionvarainvaliokunta hylkää lain ja suosittelee hallitukselle valmistautumista eurosta eroamisprosessiin.

Helsingissä 29 päivänä toukokuuta 2012

Kaj Turunen /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
James Hirvisaari /ps

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Euro, valuuttaunioni, oli alun alkaen valuvikainen. Se koostuu maista, joiden talouden rakenne ja tuottavuus on tavattoman erilainen, joiden julkisen hallinnon toimivuus ja jopa kansalaisten mentaliteetti poikkeavat nekin paljon toisistaan. Euroalue ei ole ollut koskaan optimaalinen.

Suomen Keskusta vastusti maamme liittämistä ilman muita Pohjoismaita ja Englantia valuuttaunioniin. Pääministeri Lipposen ja valtiovarainministeri Niinistön johdolla ja sinipunahallituksen tuella Suomi kuitenkin vietiin euroon ilman kansanäänestystä.

Valuuttaunioniin osallistuvat maat sitoutuivat noudattamaan finanssipolitiikassaan yhteisiä pelisääntöjä. Julkisen velan määrä ei saanut nousta yli 60 %:n kansantuotteesta (BKT). Julkisen talouden vuosittainen alijäämä ei vastavasti saanut ylittää 3 %/BKT. Pyrkimys oli näin estää hallitsematon velkaantuminen.

Yhteisiä pelisääntöjä euromaista ovat yhteisvaluutan lyhyen historian aikana noudattaneet vain Suomi ja Luxemburg. Monet muut maat sitä vastoin lisäsivät julkista velkaa valtavasti. Eurojäsenyys laski näet velkapapereiden hinnan niillekin maille, jotka omassa valuutassaan olivat joutuneet maksamaan velkarahasta jopa moninkertaisen hinnan.

Löysä ja halpa velkaraha meni monissa maissa enemmän kulutukseen kuin kestävää kasvua tukeviin aineellisiin ja aineettomiin investointeihin. Kuilu pohjoisen euroalueen ylijäämätalouksien ja etelän alijäämätalouksien välillä kasvoi nopeasti.

Yhdysvalloista lähteneen finanssikriisin seurauksena rahoitusmarkkinoiden epäluulo iski myös pahiten velkaantuneisiin euromaihin, ensin Kreikkaan, sitten Irlantiin ja Portugaliin.

Näiden pienten euromaiden selviytymisen ensiapuun Suomikin päätti osallistua lainoittamalla ensin edellisen hallituksen aikana suoraan Kreikkaa ja sitten väliaikaiselle kriisirahastolle (ERVV) myönnettyjen takausten avulla Irlantia.

Sittemmin Kataisen hallituksen esityksestä Suomi päätti vastaavasta tukipaketista myös Portugalille.

Edellisen hallituksen linjasta poiketen Kataisen hallitus on kuitenkin useilla eri päätöksillä sitoutunut Suomen vastuiden moninkertaistamiseen euromaiden finanssikriisin pelastustoimissa. ERVV:n takausvastuut on luvattu kaksinkertaistaa. Tuen muotoja on muutettu yhä riskialttiimmiksi ja pysyvän kriisirahaston (EVM) "arkkitehtuuria" on päätetty muuttaa monilta osin aikaisemmin linjatusta.

Saksan johdolla Suomi on suostunut mukaan toimiin, joilla euromaat eivät varaudu enää vain pienten euromaiden akuuttien ongelmien hoitamiseen, vaan nyt myös suurten euromaiden velkakriisien torjumiseen euroalueen yhteisin toimin. Tästä esimerkkinä on juuri pysyvän kriisirahaston (EVM) ja väliaikaisen kriisirahaston (ERVV) yhteisen katon nostaminen ilman korkoja 700 miljardiin euroon. Eduskunnan aikaisemmin asettama katto oli 500 miljardia euroa.

Keskustan eduskuntaryhmän mielestä velkakriisin ensiapuluonteisten toimien laajentaminen yhä suuremmiksi ja suuremmiksi yhteisvastuullisiksi toimiksi on väärä tie ongelmien voittamiseksi. Emme voi hyväksyä sitä, että nyt varaudutaan tosiasiaissa ainakin Espanjan, kenties Italiankin ja niitä rahoittaneiden pankkien tukemiseen.

Esimerkiksi Saksan ja Ranskan sijoittajat ovat tehneet velkamaihin satojen miljardien eurojen sijoitukset. Ne ovat saaneet jo tähän mennessä sijoituksistaan merkittävät tuotot. On täysin kohtuutonta, että nyt, kun ne ovat kriisimaiden velkojina menettäneet ja edelleen vaarassa menettää yhteensä pahimmillaan satoja miljardeja euroja, myös Suomen tapaiset maat, joiden sijoittajilla ei ole merkittävästi sanottuja riskisijoituksia, joutuisivat osallistumaan tappioiden kattamiseen.

Keskustan mielestä uusien yhteisvastuiden sijasta on velkamaihin sijoittaneiden pankkien ja

muiden sijoittajien kannettava markkinatalouden pelisääntöjen mukaisesti vastuu mahdollisista tappioistaan. Mikäli ne eivät siihen pysty, on niiden kotimaiden hallitusten ja veronmaksajien pääomittettava pankkeja. Kohtuuttoman laskun osoittaminen euromaiden pelisääntöjen mukaisesti toimineille maille ja niiden veronmaksajille ei voi olla oikein.

Suurten velkamaiden kriisinhoidon lisäksi suhtaudumme kriittisesti myös niiden pienten euromaiden, erityisesti Kreikan, roikottamiseen eurossa kuukaudesta toiseen tukemalla maata ja sitä rahoittaneita pankkeja uusilla ja uusilla tukipaketeilla. Maan taloutta useimmiten kuvaavat tunnusluvut eivät ole kehittyneet edellytetyä vauhtia. Maa tarvitsee nykyinenolla vielä monta uutta tukipakettia. Mitä pitemmälle perustavaa laatua oleva velkasaneeraus ja maan eurosta irrottautuminen jää, sitä vakavammat seuraukset siitä on euroalueelle.

Vaikka euroon soveltumattomien pitääkin Keskustan mielestä irrottautua yhteisvaluutasta ja vaikka euromaiden hallitusten on vastattava omien pankkiensa pääomittamisesta, hyväksymme periaatteessa äkkinäisten kriisien torjuntaan toimivallaltaan, päätöksenteoltaan ja voimavaroiltaan tarkoin rajatun ja mitoitettun pysyvän kriisirahaston.

Euromaiden päämiesten sopima ja hallituksen nyt esittämä malli pysyväksi kriisirahastoksi (EVM) ei kuitenkaan täytä asettamiamme ehtoja. Se poikkeaa monessa merkittävässä kohdin Suomen eduskunnan aikaisemmin hyväksymistä linjauksista. Lisäksi se poikkeaa eräissä muissa mielestämme tärkeissä yksityiskohdissa hyväksyttävistä ratkaisuista.

EVM:n alkuperäisiin toimintamuotoihin ei kuulunut mahdollisuus ostaa velkamaiden vel-

kapapereita jälkimarkkinoilta. Nyt se kuitenkin tehdään mahdolliseksi. Euromaiden veronmaksajien piikkiin EVM voisi siis ostaa nyt sijoittajien hallussa olevia sellaisia velkapapereita, joiden riskin vuoksi ne eivät ole kelvanneet millekään toiselle maalle. Keskusta ei voi hyväksyä menettelyä.

Nyt ÉVM:lle ehdotetaan myös mahdollisuutta ongelmapankkien suoraan rahoitukseen, muodollisesti ao. maan hallituksen kautta. Toiminta lisää riskejä, emmekä pidä menettelyä hyväksyttävänä.

Pääministeri Katainen ja valtiovarainministeri Urpilainen ovat vakuuttaneet monta kertaa, että väliaikaisen ja pysyvän kriisirahaston vastuiden yhteismitta ei voi ylittää 500 miljardia euroa. Nyt tuo katto ollaan kuitenkin nostamassa 700 miljardiin euroon, mikä nostaa Suomen vastuulupaukset kriisirahastoista korkoineen yli 20 miljardin euron. Keskusta ei voi hyväksyä ratkaisua.

Neljäs EVM-lakiin sisältyvä perustavaa laatua oleva virhe on sen päätöksentekojärjestelmä. Eduskunnan aikaisemmista yksimielisistä päätöksistä poiketen hallitus esittää nyt merkittävät EVM:n päätökset mahdollisiksi enemmistöpäätöksillä.

Mielipide

Edellä olevaan viitaten keskustan eduskuntaryhmä esittää,

että hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan vakausmekanismin (EVM) perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta hylätään.

Helsingissä 29 päivänä toukokuuta 2012

Mauri Pekkarinen /kesk
Arto Pirttilahti /kesk
Juha Sipilä /kesk